

HÈM CÂY ĐIỆP- ĐA KAO

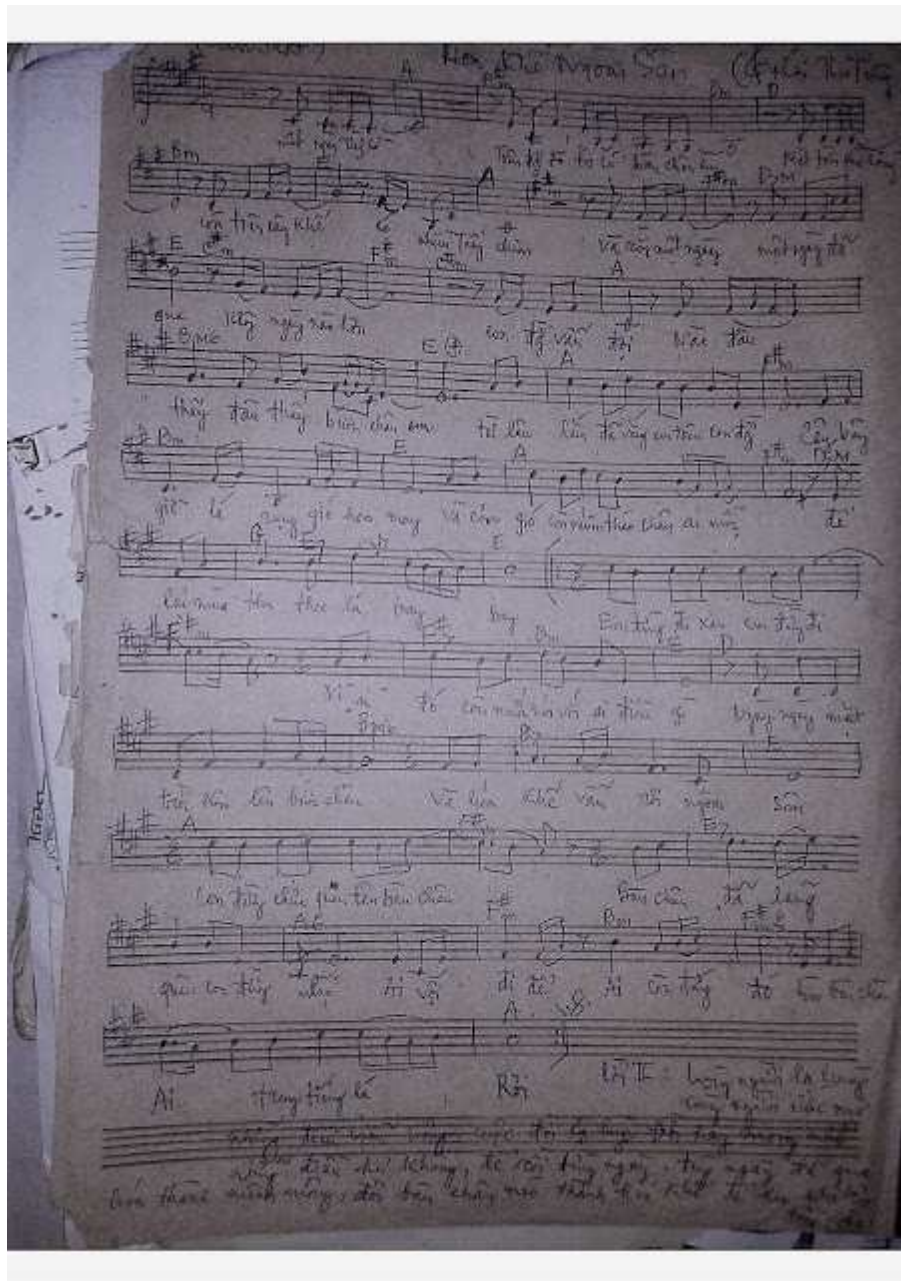
Nếu nói về hèm cây điệp thì sẽ có nhiều con hèm mang tên cây điệp trong Sài Gòn; ở đây tôi chỉ nói về hèm Cây Điệp Đa Kao mà thời niên thiếu của tôi đã gắn bó với nó. Thời gian đã qua 54 năm cái còn nhớ, cái quên lãng; còn nhớ được gì tôi sẽ kể lại đây.

Tại sao gọi là hèm cây điệp? Không có cái gì gợi nhớ hơn cái tên đó sao? Thật vậy, hèm này có một cây điệp lớn khoảng ba người ôm mới xuể nằm ở cuối hông nhà in của ông chủ Tây tại giao lộ với đường Tự Đức (Nguyễn Văn Thủ). Theo tôi đoán ở thời điểm đó nó có thể gần cả trăm tuổi. Có thể có người hỏi tôi cái gốc to như vậy phải hơn trăm tuổi chứ! Xin thưa nếu thời điểm đó (1962) lùi về trăm năm thì khoảng 1862 thì hợp lý vì cây điệp còn gọi là cây phượng là loại cây ngoại nhập từ Madagascar do người Pháp đưa vào Việt Nam sau khi chiếm Nam kỳ năm 1867. Khi tôi đến ở tại số 153 Tự Đức thì tại chỗ sau hông nhà in chỉ còn cái gốc thôi, không biết người ta đã cưa nó vào năm nào.

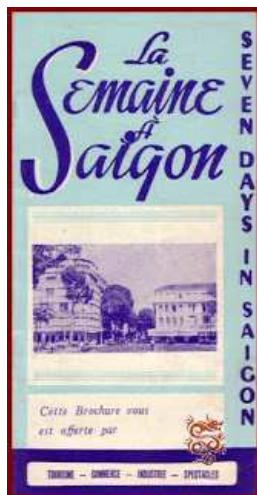
Gọi là con hèm cũng tội cho nó vì chiều rộng của nó vẫn rộng hơn nhiều con hèm ở Sài Gòn mà phải gọi là đường Cây Điệp đúng hơn nhưng thôi người Sài Gòn biết bao nhiêu thế hệ đã gọi nó như vậy. Tiện đây nói về hèm ở Sài Gòn, khi xưa đa số những con hèm đều rất rộng nhưng lâu ngày chầy tháng người dân ở hai bên lấn dần cuối cùng con hèm trở thành nhỏ bé.

Hèm Cây Điệp độ dài chỉ có vài trăm thước bắt đầu từ giao lộ với đường Phan Đình Phùng (Nguyễn Đình Chiểu) đối diện với tòa nhà hàng không Việt Nam thời đó. Đầu hèm có một biệt thự lớn bên trái và bên phải là dãy nhà liên kế trong đó có nhà bác sĩ Tài ở đẳng ngã tư Đinh Tiên Hoàng - Phan Đình Phùng. Đi sâu vào hèm ta gặp một ngã ba, bên trong ngã ba này là những dãy nhà ở; nhìn sang bên trái ta thấy một lò bánh mì cũ kỹ lò đốt bằng củi kế bên có một villa nằm dưới giàn khế lủng lẳng chùm trái màu vàng.

Tôi không còn nhớ chủ nhân chính của căn villa là ai nhưng một điều chắc chắn là sau năm 1975 là nơi ở đầu tiên của nhạc sĩ Thanh Tùng. Chính nơi đây nhạc sĩ cho ra đời bài “ Hoa tím ngoài sân” nổi tiếng một thời. Nhạc sĩ Thanh Tùng và tôi có một kỷ niệm về bài này trong chuyến về làm việc của nhạc sĩ năm 1987 tại Tiền Giang. Khó anh Thanh Tùng mới vừa viết xong bản nhạc và có đưa tôi xem và góp ý (lúc đó bản nhạc có tên là ‘Hoa khế ngoài sân’); tôi nhận thấy chữ hoa khế không được hay lắm và hoa khế có màu phớt tím liền đề nghị anh Thanh Tùng sửa lại là hoa tím. Vì hoa khế thứ nhất là nghe thô và chỉ có mình anh Thanh Tùng mới cảm nhận thôi cho nên phải diễn hình hóa thành hoa tím để người nghe có cảm nhận chung về một loài hoa nào đó cùng màu tím.

Đi vài chục thước nữa thì bên tay phải dưới giàn bông giấy là nhà thằng bạn Tây lai François chuyên môn ăn cắp tụi tôi vì tướng nó to con, đối diện là một tòa nhà ba tầng mở một lớp dạy Pháp văn của một bà dân Pháp lai. Kế bên tòa nhà này là biệt thự của một ông luật sư và bên kia là nhà in của một ông chủ Tây tướng tá mập mập chuyên đi một chiếc xe mui trần; nhà in của ông in đủ loại giấy tờ đặc biệt là tờ báo Journal d' Extrême Orient và cuốn La semaine à Saigon, một cuốn vừa quảng cáo vừa thông báo các giao dịch các hàng của Pháp tại Sài Gòn. Đó là chúng ta đang ở giao lộ với đường Tự Đức (Nguyễn Văn Thủ).

Qua khỏi giao lộ là chúng ta tới phía sau trường nữ tiểu học Đinh Tiên Hoàng. Tại góc này hồi xưa là một chỗ đổ rác, mùa mưa tụi tôi thường ra đó lục loại trong mấy kẻ tường bắt để có lúc tường chừng bị rắn hổ đất cắn và cũng tại chỗ này bên trong của trường là một bãi cỏ hoang mọc um tùm và là nơi các học sinh trường nam gần đó giấu tập sách của mình để “cúp cua”. Phía bên kia có hai nhà bán nước giải khát cho học sinh trong đó có đậu đồ bánh lọt. Hồi đó nơi đây là khu tập trung những người bán hàng rong cho học sinh hai trường Đinh Tiên Hoàng và Lê văn Duyệt. Tôi thường la cà ra đây vì mê những tập truyện của người bán sách cũ và món đu đủ bào của mấy ông Tàu. Còn phía bên trường ở phía sau có một cổng lớn bằng cây nơi đây tập trung các dãy nhà cũ kỹ, ám khói của lao công trường dài tới giao lộ với đường Nguyễn Thành Ý.

Tại giao lộ này chúng ta thấy những căn villa yên ắng và đã có một thời bỗng rộn lên làm nhiều người tới xem vì nơi đó đồn là hầm acid thủ tiêu xác người của bác sĩ Trần Kim Tuyến nằm góc cuối đường Nguyễn Thành Ý. Đi vài chục thước nữa là tới giao lộ với đường Phan Thanh Giản (Điện Biên Phủ); ở khoảng giữa đoạn này hồi xưa có một bà già điên bị tụi tôi thường xuyên chọc phá.

Như vậy hẻm Cây Điệp chấm dứt ở đoạn này, phía bên kia là đường Phan Ngự. Những năm tôi sống ở nơi này là những năm tôi chứng kiến những biến động của Sài Gòn trước khi rời nơi này về đường Yên Đỗ.

Tội nghiệp con hẻm không có một tấm hình nào về nó cả.

<http://thaolqd.blogspot.fr/2017/01/hem-cay-iep-kao-neu-noi-vehem-cay-iep.html>